

Munich Personal RePEc Archive

Serbian-Romanian Economic Relationships at the Beginning of 21st Century and Possibilities of Improving

Rajko Bukvić and Ivan Pajović

Geographical Institute „Jovan Cvijić” Serbian Academy of Sciences and Arts, Independent

2017

Online at <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/88654/>

MPRA Paper No. 88654, posted 25 August 2018 17:16 UTC

Рајко М. Буквић и Иван С. Пајовић

ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СРБИЈЕ И РУМУНИЈЕ НА ПОЧЕТКУ 21. ВЕКА И МОГУЋНОСТИ УНАПРЕЂЕЊА

Сажетак. Економске односе, посебно спољнотрговинске односе, Србије и Румуније на почетку 21. века карактеришу стабилност али и релативно низак интензитет размене. Обе земље у целини бележе дефицит у спољнотрговинској размени са светом, али у међусобној размени суфицит је на страни Србије. Иако Румунија заузима једно од водећих места међу земљама спољнотрговинским партнерима Србије, њено учешће у укупном извозу Србије је свега око 5,5, а у увозу Србије нешто испод 3 процента, што указује да постоји много простора за унапређење. У раду се анализира структура размене и сугеришу могући правци њеног повећавања.

Кључне речи: Србија, Румунија, економски односи, спољна трговина, унапређење

Rajko M. Bukvić & Ivan S. Pajović

SERBIAN-ROMANIAN ECONOMIC RELATIONSHIPS AT THE BEGINNING OF 21st CENTURY AND POSSIBILITIES OF IMPROVING

Summary. Economic relations, especially foreign trade relations, between Serbia and Romania at the beginning of the 21st century are characterized by stability, but relatively low intensity of exchange. Both countries in general have a deficit in foreign trade with the world, but in the mutual exchange there is a surplus on the side of Serbia. Although Romania takes one of the leading positions among the foreign trade partners of Serbia, its share in the total export of Serbia is only about 5.5%, while Serbia's import is slightly below 3%, which indicates that there is many possibilities for improvement. The paper analyzes the structure of the exchange and suggests possible directions of its increase.

Keywords: Serbia, Romania, economic relations, foreign trade, improvement

Rajko M. Bukvić și Ivan S. Pajović

RELĂȚIILE EKONOMICE DINTRE SERBIA ȘI ROMÂNIA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XXI-LEA ȘI OPORTUNITĂȚI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE

Rezumat: Relațiile economice, în mod special relațiile comerciale externe, dintre Serbia și România, la începutul secolului al XXI-lea sunt caracterizate de stabilizate și o intensitate relativ scăzută a schimburilor. Ambele țări au marcat, în general, un deficit al comerțului exterior, însă în schimburile bilaterale, Serbia marchează un excedent. Deși România ocupă una dintre pozițiile de frunte printre partenerii comerciali externi ai Serbiei, ponderea exportului total al Serbiei este de numai 5,5 procente, în timp ce importul Serbiei este puțin sub 3%, ceea ce indică faptul că există multe posibilități de îmbunătățire a relațiilor economice. Lucrarea analizează structura schimburilor bilaterale în domeniul economic și sugerează posibile direcții de creștere a acestora.

УВОД

У овом раду направљен је панорамски преглед општег економског стања две земље, као и обим и структура њиховог увоза и извоза. На основу прикупљене документације начињен је пресек података о увозу и извозу две земље и изведени су закључци о њиховој компатибилности, то јест о областима привредног деловања у којима би се та сарадња у перспективи могла унапредити и проширити.

Србија и Румунија су суседне земље, с многим сличним карактеристикама и донекле сличном историјом. Њихови међусобни односи у области политике, дипломатије, културе успешно се развијају већ више од једног века, без обзира на промене кроз које су и једна и друга пролазиле и прошле у том периоду. То се, међутим, не може рећи и за њихову економску сарадњу, почев од једноставних њених облика (размена добара и услуга) па до виших облика сарадње, који у правом смислу речи и не постоје.

Гранична линија између Румуније и Србије дугачка је 547,9 километара, од чега 230 на Дунаву. То је за Србију најдужа гранична линија, у поређењу с другим суседима. За сарадњу ове две земље повољна околност је да постоји већи број граничних прелаза за разне видове саобраћаја. То су друмски прелази: Српска Црња, Јаша Томић, Ватин (друмски и железнички), Калуђерово, Ђердап; речни прелази: Велико Градиште, Доњи Милановац, Усије, Прахово.

Румунија је 12. по величини земља у Европи и налази се на југоистоку континента. Заузима површину од 238.391 км². Граничи се са свега четири земље: Република Молдавија је на истоку, Бугарска на југу, Србија на југозападу и Мађарска на западу. На југоистоку 245 км обале Црног мора омогућава излаз на Средоземно море и затим Атлантски океан, односно преко Суеца на другу страну света. Топографију земље чини 31% планине, 33% брдовито земљиште и 36% равнице. Кроз Румунију протиче река Дунав са 1.075 км (40% од његове укупне дужине). По величини територије и броју становника (19,8 милиона у 2015. г.) Румунија је много сличнија с бившом СФР Југославијом, али је ипак доста сличности повезује и са Србијом.

Табела 1. Неке сличности Румуније и Србије

	Румунија	Србија
Етничка структура	Румуни 89,5%	Срби 82,86%
Густина насељености	93,18 ст./км ²	96,78 ст./км ² (без КиМ)
Вероисповест	Православље 86,8%	Православље 84,1%

ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЕКОНОМСКОГ СТАЊА СРБИЈЕ И РУМУНИЈЕ

Румунија је тржиште од око 20 милион становника, са преко 15 милиона хектара обрадиве земље, растућом економијом, квалификованом радном снагом (од које око 50.000 специјалиста у области информационих технологија), излазом на Црно море, а самим тим и морским путем ка земљама Азије. Румунија је до сада привлачила инвестиције у банкарски сектор, енергетику, биотехнологије, производњу, електронску

индустрију, спровођење кабловске мреже, производњу робе широке потрошње, телекомуникације, филмску индустрију и друго.

Земља је ушла у Европску унију 2007. и спровела низ државних и привредних промена у циљу прилагођавања стандардима ЕУ.

Табела 2. Раст реалног БДП Румуније у последњем периоду

Година	2013.	2014.	2015.
Раст БДП	3,4%	2,8%	3%

Извор: https://2016.export.gov/romania/doingbusinessinromania/eg_ro_031135.asp

Према општим показатељима, Румунија је у бољем економском положају од Србије, осим када је у питању стање спољног дуга, где су ове две земље сличне, гледано на дуг по глави становника. С друге стране, укупан дуг Румуније у апсолутном износу знатно је већи (табела 4).

Табела 3. Општи економски показатељи Србије и Румуније у последњем периоду

Румунија	Србија
Бруто домаћи производ (БДП) 186,69 млрд УС долара у 2016. (0,30% светске економије)	Бруто домаћи производ (БДП) 37.16 млрд УС долара у 2015. (0.06% светске економије)
Бруто домаћи производ (БДП) <i>per capita</i> 10.080,97 УС долара у 2016. (80% светског просека)	Бруто домаћи производ (БДП) <i>per capita</i> 5.852,08 УС долара у 2016. (46% светског просека)
Композитни индекс економских слобода 69,7 (мах 100)	Композитни индекс економских слобода 58,9 (мах 100)
Индекс уочене корупције 48 (најлошија вредност 0) (на 57. месту од 176 земаља)	Индекс уочене корупције 42 (најлошија вредност 0) (на 72. месту од 176 земаља)

Извор: <https://tradingeconomics.com/serbia/gdp-per-capita>; www.transparency.org; <http://www.heritage.org>

Композитни индекс економских слобода и индекс уочене корупције дају податке да се Румунија у очима страних инвеститора котира знатно боље него Србија (видети табелу 3), што јој потенцијално даје боље перспективе по питању прилива директних страних инвестиција и капиталног развоја.

Спољни дуг Србије и Румуније, гледано по глави становника, данас је приближан: Румунски дуг *per capita* у 2016. години износио је 3.555 УСД, а дуг Србије *per capita* за исту годину био је нешто виши: 3.976 УСД.¹ Међутим, тај показатељ је релативан, јер је удео дуга у укупном БДП-у код Србије знатно лошији (у 2016. години он је 74,14% БДП) код Румуније (у 2016. години 37,60% БДП) (видети табелу 4).

Табела 4. Укупан спољни дуг Србије и Румуније 2000–2016.

		2000.	2003.	2007.	2010.	2013.	2016.
Србија	Укупан дуг	20,919	15,232	13,540	17,035	27,830	27,993
	% БДП	224,75%	71,76%	33,44%	43,68%	61,14%	74,14%
Румунија	Укупан дуг	6,957	11,662	20,233	49,674	71,522	69,819

¹ Извор: <https://countryeconomy.com/national-debt/serbia>; <https://countryeconomy.com/national-debt/romania>

	% БДП	22,40%	21,30%	12,70%	30,20%	37,80%	37,60%
--	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Извор: <https://countryeconomy.com/national-debt/serbia;>
<https://countryeconomy.com/national-debt/romania>

Раст спољног дуга Румуније константан је од пре 2000. године, с преломном тачком у 2010. години, када он почиње драстично да се повећава. Тренд наглог задуживања од 2010. године карактеристичан је и за Србију (слика 1 и 2) , али и за велики број других земаља. То је, наравно, већ позната чињеница и она свакако заслужује одговарајућу пажњу. Ипак, у нашим разматрањима ми се на томе нећемо задржавати, остављајући како ту проблематику у целини, тако и посебно за наше две земље за неку другу прилику.

Слика 1. Кретање спољног дуга Румуније (УСД)

Извор: countryeconomy.com/national-debt/romania

Стање спољног дуга Србије варирало је у последњих петнаестак година. Укупан спољни дуг је у периоду од 2000. до 2010. бележио пад, а од 2010. године, као и у случају Румуније, његов раст постаје драстично велик и он данас износи приближно 28 милијарди УСД.

Слика 2. Кретање спољног дуга Србије (УСД)

Извор: <https://countryeconomy.com/national-debt/serbia>

Упркос разликама које постоје у економском стању ових двеју земаља, те разлике суштински не представљају препреку за развој билатералне економско-трговинске сарадње, која је у овом тренутку на веома ниском нивоу.

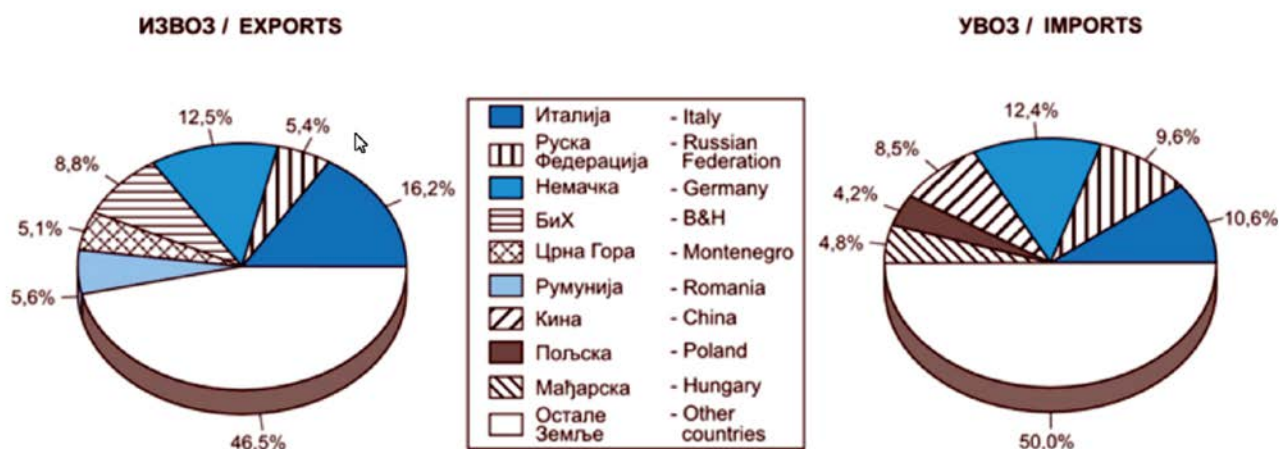
УВОЗ И ИЗВОЗ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Актуелна трговинска размена између Румуније и Србије регулисана је *Прелазним споразумом о трговини и трговинским питањима између Европске уније и Републике Србије*². Иако су овим споразумом царине и дажбине на увоз индустријских производа из ЕУ у Србију и извоз из ње у ЕУ укинуте још 29. априла 2008. године, та олакшица није значајно променила билатералне економске односе двају најближих суседа.

Румунија је један од најзначајнијих извозних партнера Србије, међутим у српском извозу она учествује са само 5,6% (слика 3). Разлог за то је што Србија практично нема капиталног партнера у извозу, већ јој је извоз расут на мноштво земаља (остале земље, неприказане појединачно на слици 3, учествују са 46,5%). Најзначајнији партнери српског извоза, Италија и Немачка, не представљају заједно ни трећину укупног извоза Србије (16,2% и 12,5%, односно укупно 28,7%).

С друге стране, Румуније нема међу пет највећих извозника у Србију, премда понуда румунског извоза у неким сегментима може да конкурише данас највећим земљама-извозницама у Србију.

Слика 3. Земље са којима Србија највише учествује у спољнотрговинској размени, 2015.

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.

Графикон 14.3, стр 312.

² Закон о потврђивању прелазног споразума о трговинским питањима између Европске Заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране; Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 83/2008.

Табела 5. Спољнотрговинска робна размена, август 2017.

Извоз	Мил. УСД	Мил. ЕУР	Увоз	Мил. УСД	Мил. ЕУР
Италија	1472,6	1343,9	Немачка	1753,7	1591,1
Немачка	1390,8	1262,1	Италија	1381,6	1255,9
Босна и Херцеговина	861,1	780,0	Кина	1091,5	989,0
Руска Федерација	656,2	594,4	Руска Федерација	1034,2	942,9
Румунија	555,7	504,6	Мађарска	645,2	585,8

Извор: Републички завод за статистику РС

<http://www.stat.gov.rs/WebSite/public/PublicationView.aspx?pKey=41&pLevel=1&pubType=2&pubKey=4361>

Извоз Србије у Румунију од 2008. до 2015. године бележио је скоро константни раст. У истом периоду, увоз из Румуније углавном је био уравнотежен, са значајнијим порастом у 2011. и 2012. години (видети табелу 6). Као резултат, салдо у размени (суфицит Србије) уз сасвим мало одступање у 2010. години константно је повећаван, при чему је тај пораст у последњим годинама нешто успорен.

Табела 6. Спољнотрговински односи Србије и Румуније 2008–2016.

Година	Извоз мил. €	Индекс	Увоз мил. €	Индекс	Укупно (2+4)	Салдо (2–4)	Извоз : увоз (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
2008.	272,2	141,0	428,8	137,5	701,0	-156,6	63,5
2009.	342,8	125,7	376,3	77,0	719,1	-33,5	91,1
2010.	490,9	143,2	449,5	119,5	940,4	41,4	109,3
2011.	583,1	118,8	637,9	141,9	1221,0	-54,8	91,4
2012.	703,1	120,6	640,5	100,4	1343,5	62,6	109,8
2013.	590,9	84,0	438,4	68,3	1029,3	152,5	134,8
2014.	627,6	106,3	443,2	101,1	1070,8	184,4	141,6
2015.	670,5	106,8	464,4	104,8	1135,0	206,1	144,4
2016/6.	354,0	88,1	242,0	102,8	596,0	112,0	146,3

Извор: Подаци РЗС, преузето од Привредне коморе Србије,

<http://www.pks.rs/MSaradnja.aspx?id=50&p=1&pp=0&>

У 2015. години укупна робна размена износила је 1.135 милиона евра, и већа је за 6% у односу на претходну годину. Извоз Србије у Румунију износио 670,5 милиона евра и већи је за 7%, а увоз из Румуније износио је 464,4 милиона евра. Србија је забележила суфицит у робној размени са Румунијом у износу од око 206 милиона евра.

Табела 7. Структура извоза Србије у Румунију 2015.

Производ	Тежина (t)	000 ЕУР	Удео
Укупно	2.523.036	670.535	
Кукуруз у зрну	1.617.006	236.540	35,3%

Гвожђе, челик	52.530	33.433	5,0%
Пшеница и наполица, у зрну	176.487	29.674	4,4%
Отпадни произв. од нафте исл.	83.458	21.413	3,2%
Опрема за дистрибуцију ел. енерг.	1.291	20.068	3,0%
Гуме за аутомобиле исл.	6.726	18.692	2,8%
Шећер, меласе и мед	42.155	16.159	2,4%
Намештај и делови	13.267	15.495	2,3%
Путнички аутомобили	1.800	14.657	2,2%
Хартија и картон	11.820	11.310	1,7%

Извор: Привредна комора Србије
<http://www.pks.rs/MSaradnja.aspx?id=50&p=1&pp=0&>

Румунија као партнер Србије у билатералној економској сарадњи заслужује много више пажње и ангажовања. На то указују многи релевантни економски показатељи. У последњем периоду уочава се стабилан раст БДП-а Румуније, при чему је то један од најбољих резултата у целој Европској унији, премда се сматра да су узрок томе рекордне жетве. У јануару 2014. извоз и увоз су порасли за 6,3%, то јест међугодишње, у поређењу с јануаром 2013. за 4,6%.³ У структури БДП-а Румуније пољопривреда има мали и током последњих година опадајући значај, спустивши се на мање од 5%⁴, а то показује не само неподударност привредних структура двеју земаља већ и иницира могућности њиховог допуњавања, управо кроз међусобну размену, али и кроз друге (више) облике економске сарадње, укључујући нарано и сарадњу научноистраживачких институција (при томе, свакако, не само у пољопривреди).

Табела 8. Структура увоза Србије из Румуније 2015.

Производ	Тежина (т)
Укупно	1.007.089
Делови, прибор за моторна возила	9.203
Уља од нафте и минерала	77.808
Фурнир и остало обрађено дрво	72.210
Ваљани производи, неплатирани	53.157
Неразврстана роба	27.499
Путнички аутомобили	2.533
Алуминијум	7.679
Ђубрива, сем сирових	55.567

³ *The international trade of goods in January 2014 – estimated data*; THE NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS, ROMANIA, march 2014.

⁴ Видети: C. Anghelache, The Evolution of Romania's Gross Domestic Product in the Last Ten Years, *Revista Română de Statistică*, 2012, № 1, као и Romania: Share of economic sectors in the gross domestic product (GDP) from 2005 to 2015, www.statista.com, док се према подацима CIA World Factbook од 9. јула 2017, у 2016. (оцена) удео пољопривреде налази на нивоу од 3,3% БДП (Romania GDP - composition by sector, http://www.indexmundi.com/romania/gdp_composition_by_sector.html).

Опрема за дистрибуцију ел. енергије	1.817
Сапуни, препарати за чишћење	17.122

Извор: <http://www.pks.rs/MSaradnja.aspx?id=50&p=1&pp=0&>

Такође, уочено је да су приватна потрошња и инвестиције главни покретачи раста. Уочено је да су слабости, тј. кочнице даљег раста Румуније недовршене структурне и инфраструктурне реформе, нарочито у области саобраћаја и енергетике.

После пада социјализма у Румунији, у земљу су инвестирали многи страни инвеститори, међу којима су највеће мултинационалне компаније, а само неке од њих су Visa, Washington Group, Xerox, 3M, AIG, Alcoa, Amway, Avon, Bunge, Cargill, Cisco, Citibank, Coca-Cola, Colgate Palmolive, Ernest & Young, Delphi, General Electric, HBO, Honeywell Garret, Howard Johnson's, HP, IBM, Johnson Controls, Kodak, Kraft, Lockheed Martin, McDonald's, Microsoft, Motorola, New Century Holdings, Oracle, Philip Morris, Proctor and Gamble, Qualcomm, RAEF, Soletron, Timken, UPS, итд.

С друге стране, Румунија већ дуго бележи дефицит у спољнотрговинској размени (видети слику 4). Он је био нарочито изражен у другој половини 2010-их, али се и током потоњих година креће на високом нивоу од око 0,5–1 милијарде евра годишње, и што је још важније током последњих десетак година има тенденцију повећања. На сајту одакле су преузети ови подаци Србија се и не разматра међу значајнијим земљама-партнерима, што још једном потврђује низак ниво значаја Србије за румунску спољнотрговинску активност. И наравно тиме се још једном подвлаче могућности и потребе увећања међусобне размене.

Слика 4. Спољнотрговински биланс Румуније 1992–2017

Извор: Romania Balance of Trade, www.tradingeconomics.com

Слика 5. Структура увоза Румуније 2014. године у износу продајне вредности робе од скоро 59 милијарди евра

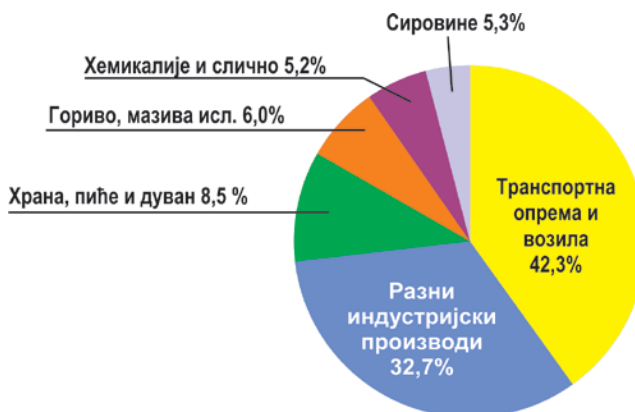

Извор: *The international trade of goods in December and the year 2014* – estimated data; Press Release No. 33; The National Institute of Statistics, Romania, february 2015.

Србија у Румунију извози превасходно житарице (кукуруз и пшеницу) у сировом, непрерађеном облику, затим гвожђе, челик, отпадни производи од нафте исл. (видети табелу 6), а то припада сегменту Румунског увоза означеном на слици 5 са *сировине*, и у укупној структури увоза заступљено је најмање – са свега 3,1%.

Извоз Румуније у 2014. години био је у обиму од 52,5 милијарди евра, а увоз 58,5 милијарди евра, што је око 5,9% више од 2013. године.⁵ Како је приказано на слици 6, структура увоза је таква да највећи њен део, око 80%, отпада на транспортну опрему, возила, хемикалије и индустријске производе разних врста.

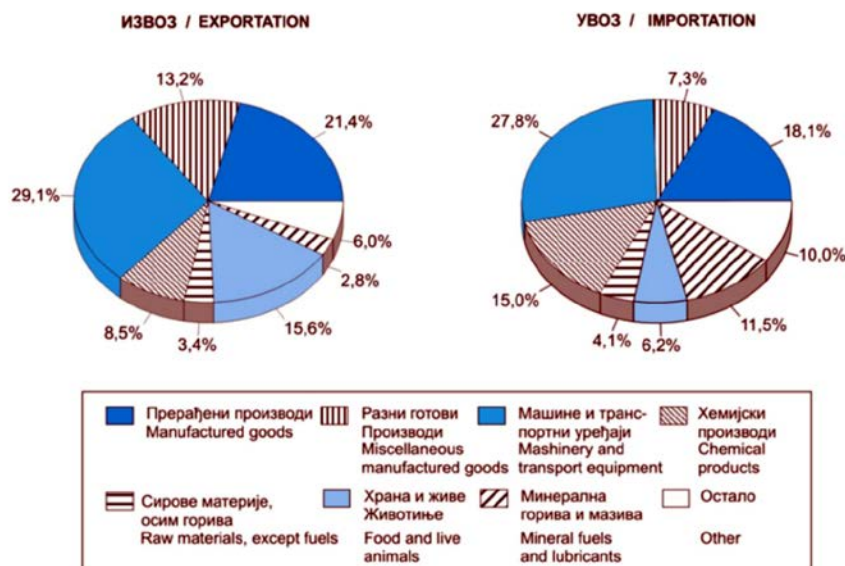
Слика 6. Структура извоза Румуније 2014. године у укупном износу продајне вредности робе од 52,5 милијарде евра

Извор: *The international trade of goods in December and the year 2014* – estimated data; Press Release No. 33; The National Institute of Statistics, Romania, february 2015.

⁵ *The international trade of goods in December and the year 2014* – estimated data; Press Release No. 33; The National Institute of Statistics, Romania, february 2015.

Слика 7. Структура извоза Србије 2016.

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.
Графикон 14.4, стр 320.

Србија извози у Румунију око 504,6 милиона евра годишње (подаци у табели 4), што представља мање од 1% од укупног румунског увоза. У таквом обиму и с таквом структуром, Србија за Румунију представља безначајног трговинског партнера, с лакоом супституцијом његове понуде.

Важнији производи које Србија извози у Румунију су кукуруз у зрну, рафинисани шећер од шећерне репе, уља од нафте и минерала, полимери етилена, нове спољне пнеуматске гуме за аутомобиле, хартија и картон, контејнери од алуминијума, производи од гвожђа и челика, сетови проводника за авионе, бродове и возила (видети табелу 9).

Табела 9. Извоз важнијих производа из Србије у Румунију 2013–2015.

	Количина (t)		
	2013.	2014.	2015.
Кукуруз у зрну	343.892	1.590.959	1.617.006
Рафинисани шећер од шећерне репе	667	60.291	42.155
Уља од нафте и минерала	90.564	58.895	12.921
Полимери етилена	10.535	7.960	5.854
Нове спољне пнеуматске гуме за аутомобиле	1.723	2.363	4.071
Хартија и картон	11.198	12.292	11.820
Контејнери од алуминијума	1.285	1.412	1.566
Производи од гвожђа и челика	10.761	10.098	9.094
Сетови проводника за авионе, бродове и возила	215	949	1.282

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.
извод из Графикана 14.16, стр 323–325.

Важнији српски извозни производи, које Румунија не увози из Србије (или увози у безначајним количинама) су: производи од житарица, брашна, скроба, свеже јабуке,

малине (смрзнуте, без шећера), сточна храна (осим жита у зрну), цигарете које садрже дуван, лекови (за малопродају), цеви и црева од пластичних маса, ваљани производи (неплатирани), рафинисани бакар, алуминијум, путнички аутомобили, делови, прибор за мотор. возила, намештај и делови, обућа.

Табела 10. Извоз кукуруза из Србије по земљама намене 2013—2015.

КУКУРУЗ У ЗРНУ	Количина (t)		
	2013.	2014.	2015.
УКУПНО	808.998	2.402.693	2.116.781
Румунија	343.892	1.590.959	1.617.006
Босна и Херцеговина	192.368	238.864	201.245
Мађарска	10.094	13.483	17.324
Аустрија	56.667	69.578	39.666
Италија	52.178	213.549	73.991
Македонија	42.816	46.350	56.256
Албанија	50.650	52.949	53.660
Остале земље	60.332	17.6961	57.634

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.

Графикон 14.16, стр 323.

Румунија је најважнији партнер Србије у трговини кукурузом у зрну,⁶ јер она увози кукуруз из Србије више него сви остали увозници, а обим ове размене је у константном порасту. Од свих показатеља о међусобној сарадњи, овај сегмент има најбоље резултате реализације и раста.

Према подацима Републичког завода за статистику, укупан увоз Србије у 2015. години износио је 12,041 милијарди евра, а извоз у истој години 16,387 милијарди евра, што чини дефицит трговинског биланса од преко 4,8 милијарди евра.⁷

Табела 11. Увоз важнијих производа из Румуније у Србију 2013–2015.

	Количина (t)		
	2013.	2014.	2015.
Гасна уља	10.073	49.091	60.88
Електрична енергија	50 MWh	415 MWh	345MWh
Парфимериски, козметички и тоалетни препарати	907	878	1019
Ђубрива (сем сирових)	40.267	39.861	55.567
Говеђа кожа, даље обрађивана	59	46	40
Алуминијум	6.393	7.374	7.679
Опрема са дистрибуцију електричне енергије	2.010	1.487	1.817
Аутомобили, дизел, преко 1500/мање од 2500 ccm	49	138	1.792
Остали делови и прибор за моторна возила	4.733	9.409	9.077

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.

извод из Графикана 14.17, стр 326–328.

⁶ Кукуруз у зрну је главни извозни производ Србије.

⁷ *Статистички годишњак Републике Србије 2016*, Београд, 2016. Табела 14.1 *Биланс трговинске размене са иностранством*, стр. 312.

Табела 12. Могућности проширења извоза Румуније на тржиште Србије

		Количина (т)		
		2013.	2014.	2015.
Ђубрива (сем сирових)	Русија	407.626	307.889	292.341
	Хрватска	84.402	76.309	96.738
	Аустрија	72.492	81.762	88.610
	Остале земље	44.140	38.289	18.135
	Румунија	40.267	39.861	55.567
Алуминијум	Немачка	21448	24734	23604
	Русија	30776	24710	25184
	Остале земље	28503	21194	32637
	Румунија	6393	7374	7679
Парфимеријски, козметички и тоалетни препарати	Немачка	4.240	4.102	3.898
	Италија	2.684	3.111	4.047
	Пољска	2.579	2.815	2.727
	Румунија	907	878	1019
Електрична енергија (MWh)	Босна и Херцег.	665	615	405
	Бугарска	122	391	212
	Румунија	50	415	345
Гасна уља	Мађарска	245.804	241.589	255.175
	Остале земље	26.582	140.583	29.330
	Румунија	10.073	49.091	60.887

Извор: Републички завод за статистику РС. *Статистички годишњак*. Београд 2016.
извод из Графикана 14.17, стр 326–328.

Важнији увозни производи, које Србија не увози из Румуније (или увози у безначајним количинама) су: кафа (непржена, с кофеином), кокс и полукокс од каменог угља, нафта и уља од битуминозних минерала (сирови), природни гас у гасовитом стању, полимери етилена у примарним облицима, лекови за малопродају, машине за обраду гуме или пластичне масе, телекомуникациона опрема, телефони за мрежу станица или друге мреже, производи од пластике.

Део српског увоза који покрива Румунија могао би бити увећан у билатералним договорима у оквирима трговинског споразума са ЕУ, кроз које би се утврдили критеријуми односа цена/квалитет, при чему би Румунија (понудивши повољније услове) могла да оствари увећани извоз на рачун других извозника, а Србија увезену робу добије по повољнијој цени. Такви аранжмани могу бити остварени на рачун других извозника у Србију, који имају велики обим извоза, знатно већи него Румунија. У таквим околностима, Румунија би морала бити конкурентна у односу на њих и понудити повољније услове продаје. На следећој табели приказане су области увоза у којима Румунија има додатне могућности за извоз, кроз конкурентност.

ЗАКЉУЧАК

Економски односи Србије и Румуније у другој деценији 21. века, који се базирају првенствено на трговинској размени, упркос добрим, чак срдчним билатералним односима две земље и народа, на веома су ниском нивоу. За Србију, Румунија је један од првих шест најзначајнијих трговинских партнера, али га она препознаје као најзначајнијег

само када је у питању извоз кукуруза у зрну, дакле домен пољопривреде. То ни у ком случају не изненађује с обзиром на далеко мањи значај пољопривреде у привредној структури Румуније. Румунија, с друге стране, Србију не препознаје ни у једном сегменту размене као главног, или бар значајнијег, трговинског партнера. Интересантно је, и свакако значајно, да су главни трговински партнери Румуније Немачка и Италија, а они су како смо већ истакли и главни партнери Србије. То, наравно, отвара и могућности виших облика економске сарадње, о чему у будућности сигурно треба водити рачуна. Мерено и новчаним, и материјалним квантификаторима, трговинска размена наше две земље је на врло ниском нивоу. Разлог за то може се тражити у некомпатибилностима привреда и тржишта, која су се до сада развијала у значајној мери независним токовима, али и у чињеници да је Румунија 2007. године ступила у Европску унију и већ читаву деценију се развија по њеним стандардима и трговинским матрицама и квотама. Контролисани развој и спољнотрговинска размена Румуније од стране Европске уније представља, међутим, и један од ограничавајућих фактора за слободну билатералну размену и њен развој.

Повољне околности за сарадњу двеју земаља постоје и нису ни у ком случају безначајне: непосредна близина (суседство), дужина заједничке границе 547,9 километара, девет граничних прелаза (друмски, железнички, речни), дуга традиција пријатељства и сарадње у разним областима културе. Да ли ће те околности бити искоришћене, свакако зависи у првом реду од економских и развојних политика наших земаља, али такође и од даљег ширења сарадње у другим доменима, пре свега у домену научних истраживања. Ти сегменти сарадње сигурно заслужују одговарајућу пажњу, и њима убудуће морају бити посвећени адекватни ресурси, не само материјални већ и људски.

ЛИТЕРАТУРА

- Радосављевић, Драгутин. *Спољнотрговинска робна размена Републике Србије у периоду 1988–2016. године*, Научни скуп Институције и економија — шта (не)можемо урадити боље, Андрићград, 1–2 септембар 2017, Зборник радова, Источно Сарајево – Пале: Универзитет у Источном Сарајеву – Економски институт Универзитета у Источном Сарајеву, стр. 295–300.
- Црномарковић, Јасмина. *Преглед спољнотрговинске робне размене Републике Србије у периоду 1988–2009. године*, Трендови, септембар 2010, стр. i–xviii.
- Привредна комора Србије*, <http://www.pks.rs/>
- Привредна комора Србије, билатерална сарадња*, <http://www.pks.rs/MSaradnja.aspx?id=50&p=1&pp=0&>
- Статистички годишњак Републике Србије 2016*, Републички завод за статистику, Београд, 2016.
- Anghelache, Constantin. The Evolution of Romania's Gross Domestic Product in the Last Ten Years, *Revista Română de Statistică*, 2012, № 1, 18–26.
- Doing Business in Romania*, https://2016.export.gov/romania/doingbusinessinromania/eg_ro_031135.asp
- The international trade of goods in January 2014 – estimated data*; Press Release No. 63; The National Institute of Statistics, Romania, march 2014.
- Institutul national de statistica, <http://www.insse.ro/cms/en/content/romanias-foreign-trade>
- Републички завод за статистику <http://www.stat.gov.rs>

<https://tradingeconomics.com/serbia/gdp-per-capita>

<http://www.heritage.org>

<https://countryeconomy.com/national-debt/romania>

<https://countryeconomy.com/national-debt/serbia>

Romania Balance of Trade, www.tradingeconomics.com

Romania GDP - composition by sector,

http://www.indexmundi.com/romania/gdp_composition_by_sector.html

Romania: Share of economic sectors in the gross domestic product (GDP) from 2005 to 2015,

www.statista.com

www.transparency.org;